

KARA PANTER

OKAY

OKAY TIRYAKIOĞLU

GENÇ
T
TIMAS

GENÇ TİMAŞ

Gümüş Romanlar | 41

Editör | Merve Okçu

Kapak Tasarım | Barış Şehri

İç Tasarım | Nur Kayaalp

1. Baskı | Eylül 2020

Raf | 12+ Roman Öykü

Yayın No | 4994

Uluslararası Seri No

ISBN: 978-605-08-3435-2

TİMAŞ YAYINLARI

Adres | Cağaloğlu, Alemdar Mah. Alayköşkü Cd. No:5
Fatih/İstanbul

Tel | (0212) 511 24 24 | Sertifika No | 45587

E-posta | bilgi@genctimas.com

 genctimas.com genc_timas

  genctimas

Baskı ve Cilt | Mega Basım

Adres | Cihangir Mah. Güvercin Cad. No:3

Baha İş Merkezi Avcılar / İstanbul

Tel | (0212) 412 17 00 / Sertifika No | 44452

© 2020 Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak göstererek alıntı yapılabilir.

I

“...Artık ne yaşıım var ne adım;
Bilmiyorum kim olduğumu.
Hiçbir şey sorulmasın benden;
Haberim yok olan bitenden.”

Cahit Sıtkı Tarancı

Yaşadıklarımızdan geriye bir şeyler kalmalı... Kalmalı...

Dilden dile kırılıp bozulacak bir avuç çocuksu hikâye değil sözünü ettiğim. Gerçeğin yalın, parlak ve çiğ ışığı altında apaçık sunulacak vakalar. Birkaç on yıl sonra masala dönüşecek yarı düş yarı gerçek sayıklamaları hep reddettim, daima da edeceğim.

Dudaklarım titriyor... Kandilin gitgide azalan ışığında soluğum tıkanıyor... Kalemî öyle sıkılmışım ki, parmak eklemlerimde silik bir ağartı belirmiş... Ama bunları kaleme almazsam eğer, hem kendime, hem kabileme ve tüm klanlarımıza, hem de bizden sonrakilere haksızlık etmiş olacağım.

Çünkü sadece bizim oymak ve bağlı köylerimizde değil, bölgemizi kapsayan bin mil çapındaki batı Gine savanının ve güneyindeki kıvılcık bozkıra yayılmış yirmi beş klanın arasında benden başka okuma yazma bilen yok.

Yok, çünkü hiçbirisi böyle bir fırsatı bulabilecek kadar talihli değildi. Bazılarının zamanla, beyazların dilinde birkaç kelime okuyabildiklerine tanık oldum. Ama yazmayı öğrenecek vesileleri hiç olmadı. Çoğunun bir tüylü diviti bırakın, küt bir kömür kalemi dahi ömürleri boyunca görmediklerini biliyorum.

Birkaç kez vazgeçmeyi düşündüm. Hatta denedim bile. Çünkü yazmak ince kabukları altında işlemeyi sürdüren onca yarayı yeniden kanatacağı. Fakat yapamadım. Kendimden, sorumluluklarımdan kaçamadım.

Unutabilmek isterdim oysa... Her şeyi... Halkımın sıkıntılarını, zindan gemilerini, kafesleri, sonsuz kederi... Kasırgaları, bitmeyen yağmurları, soğuk kuzey iklimlerine ulaşırken artan şamarı... Dokuz toplu kırbacı, kar fırtınalarını ve ölümü... Çoğu zaman bir kurtarıcı olarak gördüğümüz ölümü...

Batılıların o karman çorman destanlarından bir teki etkilemiştir beni. Geçmişlerinde büyük acılar çekenler, ölümlerinin ardından Lethe denilen bir nehre girmeye ve suyundan içmeye hak kazanırlar. Bu su onların hafızalarını silecektir.

Ancak bunun için de acılı bir bedel öderler. Çünkü nehrin suyu süratle yüreklerine sızar. Damarlarını yakıp parçalayarak tüm bedenlerini dolaşır. Acıları acıyla bastırır... Tekrar ve tekrar... Ta ki mazilerinden hiçbir anı kırıntısı kalmasın...

Fakat siyahi Afrika insanının yüreğindeki en sert, aşılmaz ve pırlıltılı maden olan umudu da anlatmalıyım. Buna zorunluyum.

Hiçbir döküm ocağında eriyip dağılmayacak, hiçbir balyozla üzerinde tek bir çizik bile oluşturulamayacak umudu... Onların asla erişemeyecekleri zirvelerde gizlediğimiz, o saf, dipdiri umudu...

O yüzden unutmak yok! Unutmak bir zayıflık! Unutmak sefillik!

Kimi zaman ciğerimin derinliklerinden yükselen o zavallı istek, işte bu yüzden utandırıyor beni. Tüm hayatları, bir türlü ulaşamadıkları müphem bir mutluluk hayalinin peşinde tükenen Batılılar için, unutuş bir tür hediye. Fakat biraz yaşlandılar mı hafızalarında öyle boşluklar oluşuyor ki, bu defa da korkuya kapılıp nice ilaçla anılarını geri getirmeye çalışıyorlar.

Şunu söylemeliyim ki Batılılar, ümitlerimizi kırmak için çok çabaladılar. Bunun için doğrudan irademize saldırdılar. Onurlarımızı yerle bir etmek için en sefil, en bayağı ve kötücül yolları izlediler. Açlık ve susuzluğa maruz bırakmakla yetinmeyip, çeşitli işkencelere başvurdular. Ama çok geçmeden fazlasıyla dayanıklı olduğumuzu gördüler. Bu durum, şeytani tavırlarını daha da büyüttü. Çünkü saygı ummuşlar, küçümseme bulmuşlardı. İtaat beklemişler, isyanla yüzleşmişlerdi. Bizi aşağı görüyor, ama özsaygımızı kırmakta başarılı olamayınca, yırtıcılarla yarışacak bir vahşete bürünüyorlardı.

Saygıyı, mutlak korkunun peşi sıra gelen bir kavram olarak gördüklerini anlamam uzun sürmedi. Bizi ne kadar ürkütürlerse, o kadar saygı göstereceğimize inanıyorlardı. Oysa tek buldukları daha da büyüyen öfkemiz ve peşi sıra dikleşen tavırlarımız oldu. Can acısı, açlık ve salgın hastalıklarla pes edenlerimizin dahi, yüzlerindeki o yarı alaycı, yarı horlayan ifadeleri silmeyi başaramadılar.

Hayata gözlerini yumarken, son bir güçle işkencecilerinin suratlarına tüküren kardeşlerimi gördüm.

Öteki dünyadaki Afrikamızın sonsuz çayırlarına kavuşmayı düşleyip, kahkahayla gülen kardeşlerimize gıptayla baktım. Sonu bir türlü gelmeyen, okyanus dedikleri o illetli suları aşarken, yaşadığımız her acının, zihinlerimizde asla silinmeyecek gizli bir hafıza oluşturduğuna tanık oldum.

Kat kat kilit altında tuttuğumuz saklı bir bellek...

Nesilden nesle aktaracağımız, derinlerindeki karanlığı meçhul bir sır kuyusu...

Beyazlar, ellerindeki kutsal kitabı sallar, kardeşlikten bahsederlerdi bize. Bedenlerimiz, yalnızca apış aralarımızı kapayan birer pösteki parçası yüzünden tir tir titrerken, böyle yaratılmış olduğumuz için üzülmememizi, onlara itaat etmemizin tanrıların bir emri olduğunu söylerlerdi. Hizmetlerinde bulunacağımız için tanrıları bizleri kınamayacak, cennette de onların hizmetinde olmakla şereflenecektik.

Oysa, yanlarındaki din adamları bile hemen her zaman sarhoş gezdikleri için, anlattıkları en ciddi konuları bile önemsemezdi. Hiçbir tavırları, bizler için tatmin edici bir inanılrlık arz etmezdi. Tek istediğimiz, o soğuk, güneşsiz iklimlerine doğru giderken, biraz olsun ısınmak ve fırsatını bulur bulmaz ellerinden sonsuza dek kurtulmaktı.

Kaçarak, ya da ölererek...

II

Sonra işi ummadığımız bir son sayfaya ulaştırdılar. Bu nokta, sürüngenlerden bile aşağı bir derecede olduğu için, ilk anda gerçekten de şaşırdık. Ne var ki pek çoğumuzun direncini bu şekilde kırmayı başardılar. Etrafımızda yükselttiğimiz o onur ve haysiyet duvarları, küçücük bir çıtırtı dahi çıkaramadan çöküverdi. Dedem Dakarai hariç, babam ve ağabeylerim de bu umarsızlara dahildiler. Beyaz adamlar, kadınlarımızı amansızca kirletmeye başlamışlardı.

Eşler, nişanlılar, anneler, kız kardeşler... Neneler, yaşları doksanı aşmış büyücü kadınlar... Dahası hasta ve ölüm döşeğindeki çaresiz kadınlar...

Ellerinde Tanrı'dan geldiğini söyledikleri 'İncilleri' olduğu halde, nasıl bu denli alçalabiliyorlardı peki? Ama dedem, alt güvertede sırt sırta bağlandığımız bir gece beni uyarmıştı, "Kendi tayfalarına dahi nasıl davrandıklarını görüyor musun Kondo?"

"Görüyorum," demiştim, aslında o ana kadar pek de bir şeyin farkında olmadığımı gizleyerek.

“Bu adamlar kendi aralarında bile acımasızlar. Kaptan ve kurmayları dışındaki denizcilerin hayatları bizlerden farksız. Üstelik gün boyu süren amansız çalışmaları, gece nöbetleriyle devam ediyor. Yedikleri ise sade suyla bir parça peksimet ve yağlı domuz eti çorbası... Balık tutmalarına dahi izin verilmiyor, çünkü artıklarını bizlerle paylaşmalarından endişe ediyorlar!”

Şöyle bir düşününce, zihnimde bağlı bir şeylerin çözüldüğünü gördüm. Leş kokulu kafeslerimizdeki zehirli, rutubetli, soğuk havanın içinde, zincirlerimin arasında kıvıldığımı hatırlıyorum. Canım acırken düşünmeye alışkın değildim henüz. Çocuktum, on bir yaşındaydım. Üşüyor, titriyor, maruz kaldığım işkence yüzünden kendimi bitkin hissediyordum.

Gözlerimi sımsıkı yumdum. Ayak bileklerimi kesen prangaları, yan kafeslerde inleyen, ağlayan ya da ölmekte olan tüm kardeşlerimizi düşünmeyi bir kenara bırakarak, zihnimi berraklaştırmaya çalıştım. Dedem halimi anlamışçasına duraksamıştı, “Dinle Kondo!.. Gerçekten de denizcilerin halleri bizden çok daha iyi değil oğlum. Bu sözüm az önce pek inandırıcı gelmedi sana farkındayım, ama etrafında olan biteni daha iyi takip etmesini öğrenmelisin.

“Tayfalar ufak tefek sebeplerden kırbaçlanıyor, soğukta çıplak gabya direğine bağlanıyorlar... Üstelik o kadar çok hücre ve açlık cezası alıyorlar ki, şimdi bu adamların yılın büyük bölümünü aç geçirip geçirmediklerini merak ediyorum doğrusu... Beyaz adamların, kendi aralarında nasıl da sınıflaştıklarının farkında mısınız? Zalimliklerinin esas sebebi de bu işte. Kibirlerini besleyen ana kaynak... Biz siyahlar ise, bu zincirin en dibindeki halkayız. O yüzden daha da zalimleşecekler!”

“Sakın bu insanlardan merhamet ve anlayış beklemeyin oğlum! Sen akıllı bir çocuksun. Lakin böyle adamlar akıldan

çekinir, yalnızca güç, cesaret ve yeteneğe kıymet verirler. İşe yarar ol!.. İşe yarar ol Kondo!.. Sınıfını yükselt! Satılmaya değer olursan eğer, seni boğaz tokluğuna çalıştıracakları gümüş madenleri ve plantasyonlarda çürütmeyi göze alamazlar!

“Beyazların arasında yaptıklarıyla çok fazla düşman edindin. Ama bunun için sakın moralini bozma. Para edeceğini ispatladığın müddetçe, diğerlerinde farklısın demektir. Gördüğün muamele de ona göre olur. Zenginlerin çiftliklerinden birine satılmaya değer görülürsen eğer iyi beslenir, iyi muamele görürsün. O zaman pazardaki değer de günbegün artar. Ama sadece bizim gibi bir köle olarak kalırsan...”

“Biz esiriz dede,” dedim, içimdeki gizli güce tutunarak. “Köle değiliz!”

“Haklısın oğlum, dinle! Sıradan bir esir olarak kalırsan ömrün uzun olmaz! Kurtar kendini oğlum!.. Yapabilirsin, çünkü sen Dakarai Niru’nun torunu ve Takama Niru’nun oğlusun. Annen ve kardeşlerini kurtarabilmek için uyumlu ve cesur olmalısın. Yapabilirsen tüm yeteneklerin ortaya çıkacaktır. Kafeslerinde sızlanıp duran ağabeylerine bir bak! Ne de çabuk tükendiler... Ama sende umut var Kondo! Bu ailenin umutları sende saklı oğlum!”

Dedem Dakarai, bu konuşmadan birkaç gün sonra, bir gece açlık ve kötü muameleden sessizce öldü. Seksen beş yaz ve kış geçirmiş yaşlı dedem, bu korkunç şartlar altında bile haftalarca sağlıklı ve güçlü kalmayı başarmıştı. Üstelik bizlere moral vermiş; beni tüm olabilecekler için hızlı bir eğitime tabii tutmuş, ruhen hazırlamış, ancak tükenmiş bedeni bir anda iflas edivermişti. Üstelik isyanımıza öncülük ederken gösterdiği cesur ve ince siyaset sayesinde, bu işten olabildiğince az hasarla kurtulmamızı da sağlayan oydu.

O gece yine sırt sırta zincirliydik. Rutubet ve soğuk, en güçlü olanlarımızı bile mahvediyordu. Denizin uğultusu ve kalyonun ağır sallantısıyla sarhoş gibiydik. Giderek yavaşlayan soluğunun yitip gittiğini fark ettiğimde, dedeme seslendim birkaç kez. Cevap vermedi.

Babam ve ağabeylerim koğuşun baş tarafındaki kafeslerde kilitli oldukları için durumdan habersizdiler. Onları da üzmem istemediğimden, seslenip haber vermedim. Gecenin kalanı boyunca dedemin ağır ağır soğuyan cesediyle konuştum. İlk anda duyduğum o korkunç keder ve yalnızlık hissine başkaldırarak, “Dedeciğim,” dedim önce, “Vazgeçmek ya da yıkılmak yok, sen öteki Afrikamızın çayırlarına kavuştun. Orada bizlere bir hayat kuracaksın şimdi. Daha işlerin bitmeden geleceğiz yanına merak etme!.. Bir daha asla zincire vurulmayacak, Afrika’ndan, cennetinden ayrılmayacaksın. Şimdi içimde hissettiğim şu yakıcı güç, ruhunun bir parçasının benimle kalmasından kaynaklanıyor biliyorum.”

Bugün bile, dedemin öngörülerinin ne denli süratle gerçekleştiğini düşünüyorum. Beyazların zulümleri günbegün artar, tüm evrensel ahlâki ilkeler, güvertelerin o kan ve cerahat kaplı tahtaları üzerinde paramparça olurken; ben dedemin öğütleri doğrultusunda, kendime hassas bir strateji çizmekle meşguldüm.

Birazdan detaylarını yazmaya başlayacağım bu öyküyü benden sonra kimler okur bilmiyorum; ama bir kişi dahi okusa, olur ki bir diğerine anlatabilir. O da bir başkasına... Keder gibi, umut da bulaşıcıdır. Tüm kalbimle inanıyor ve gitgide artacak bir umudu hedefliyorum, hüznü değil!

Sürümün içindeki üç kuzunun kaçtığı o bahar ikindisi, ne kadar da canlı hala zihnimde. Yıllar boyu o unutulmaz günün

hatıralarıyla teselli ettim kendimi. Yumuşak, akik rengi bir ışıık, köpük köpük kabarmış bulutlar, ülkemin kendine has otsu ve ıtırlı kokularını taşıyan bir rüzgâr...

Bir elimde mızrağım, dizlerime kadar uzanan kaplan postu üst-lüğümün içindeydim. Belimdeki deri kemerimden, yine dedemin hediyesi koca bir hañçer sallanıyordu. Kendimi destanlarımız-daki büyük savaşçılardan biri gibi hissediyordum. Orada öylece hayallere bırakmıştım kendimi. Nasıl bir imtihanın eşliğinde bulunduğumdan haberim yoktu henüz. Dilimde eski bir pigme türküsü vardı. Keyifle, yanık yanık söylediğimi hatırlıyorum hâlâ,

“Yüreğim sevinçle dolup taşıyor;
Ormanın ağaçları altında
Yüreğim türküler söyleyerek
Kanat çırpıyor, gidiyor.
Orman, yerimiz yurdumuz, anamız.
Bir iplik götürüyorum,
Minnacık bir kuş tutunuyor ipliğe.
Yüreğimi kısıkvrak sarıyor iplik,
Artık yüreğim yavru kuşla birlikte tutsak.”

Ah o gün... O güzel gün, esaretin kadim gölgeleri ne de uzak-taydı hayatımdan. Ruhlarımızı ve kâinatı harabeye çevirecek beyaz adamlardan bir tekini bile görmemiştım henüz. Varlıklarını işitmiş, aile büyüklerimden öykülerini dinlemiştım elbette. Hatta onlarla daha önce pek çok kez karşılaşmış dedem, babam ve ağabeylerimin, yüzlerini buruşturarak anlattıkları tenlerini düşünüp, “Renksiz bir insan nasıl olabilir?” diye defalarca sor-muştım kendime.

III

Birkaç kez babamdan, bir ay mesafedeki Bamako yurdunda, ‘Ak Deri’ hastalığından mustarip insanların yaşadığı bir köy olduğunu işitmiştim. Saçlarından, kaşları ve kirpiklerine kadar beyaz bu insanlar, büyücülerin hışmına uğruyor ve acımasızca kesilen uzuvları birtakım kötücül büyüler için kullanılıyordu. Bu dehşet verici bir şeydi kuşkusuz; çünkü bu zavallıların beden bütünlüğü yerinde olanlara rastlamanın neredeyse imkânsız olduğunu söylemişti babam.

Ancak dedem Dakarai, Bamakoluların durumlarının farklı olduğunu, bunun bir tür doğum kusuru olduğunu söylüyordu. Zaman zaman kıyılarıımıza gelen kuzeyli beyazların halleri başkaydı. Onlar binlerce yıldır beyaz doğan tamamen farklı bir ırktı. Bamakolular genel yapıları itibariyle bize benzedikleri halde, Kuzeyli beyazların burunları dar, dudakları ince, kemikleri ve adaleleri dayanıksız ve güçsüzdü.

Pek çoğunun saçları seyrek ya da pamuk iplikleri kadar zayıftı. Basit hastalıklar yüzünden erkenden ölüveriyorlardı. Hemen hiç

temizlenmiyor, kıyafetlerini değişmiyor, kötü kokuyor, sarhoş geziyorlardı. Sıtmaya karşı bütünüyle dayanıksızdılar. Avuç avuç kinin yutar, o pahalı ilaç için birbirlerini öldürmekten çekinmez, ama yine de tam manasıyla deva bulamazlardı.

O kadar metanetsizdiler ki, sıtmaya bir defa tutulan bir beyaz adam, eğer yaşı biraz ileriye, hiçbir zaman tam manasıyla iyileşemiyordu. Bir Afrikalı, ikinci defa sıtmaya yakalanmaz. İlkinde bile en fazla yirmi günde kurtulmuş olur. Ama bu adamların rahatsızlıkları ya hiç geçmiyor, ya da umulmadık bir anda tekrar nüksedebiliyordu.

Etten başka bir şey yemek istemedikleri için, çoğunun dişleri çürük ve döküktü. Kendileri bu hastalığı iskorbüt olarak adlandırmışlardı. Babam, yeşillik yemedikleri için böyle olduklarını anlamıştı bana, “Biz beyazlarla ilk karşılaştığımızda, et yemeye olan düşkünlüklerine hayret etmiştik Kondo. Bizler eti çoğu zaman zorunluluktan yeriz. Zira tarım alanlarımız verimsiz olduğundan, av bir zorunluluktur. Ancak beyazlar, o yemyeşil olduğu söylenen ülkelerinde bile yalnızca et yemeye düşkündürler. Oysa et, insan bedenini yorar, tüketir oğlum. Otlarda hafiflik ve şifa, etlerde ise ağırlık ve dert vardır. Tamamen yeme demiyorum, ancak mümkün olduğunca az ye. Az olandan şifa, çok olandan illet bulursun!”

Fakat beyaz adamlarda, tüm bu sefil hallerine rağmen bir sır vardı. Onları hakim konuma geçiren, kendilerine bu üstünlük vehmini veren, beni de öfkeden çılgına çeviren bir sır. Daha ilk günlerden itibaren dedemin işaret ettiği, benim de çaresizce fark ettiğim o sır şuydu: Bu acımasız adamlar, kendi aralarında disiplinli bir şekilde teşkilatlanabiliyorlardı!

Ast üst münasebetlerini mutlak yaptırımlarla sınırlandırmışlar, görev tanımlarını kuşkuya yer bırakmayacak bir açıklıkla

belirlemişlerdi. Bu sayede organize olmaları kolaylaşıyordu. Çalışma, ödüllendirme ve cezalandırma sistemleri açıldı. İtiraza mahal bırakmıyordu. Hata yapanın ya da suç işleyenin ayrıcalıkları kolaylıkla iptal ediliyor, iltimas gösterilmiyordu.

O harika gün bulunduğum mevki, küçük ve yılın büyük bir bölümünü kendiliğinden büyüyen yoncalarla kaplı geçiren bir tepectikti. İsmi 'Cennet Çayırı'ydı. Dedem, bu kadar bol ve bereketli yoncanın dünyanın hiçbirinde yetişmediğini söylerdi. Haklıydı da. Tepe, köyümüze çeyrek mil uzaklıkta, on ikinci milde Senegal Nehri'ne bağlanan Avlak Çayı'nın hemen karşısında yer alıyordu. Civarındaki en yakın yerleşim birimleri biz Dogonlar ve uyuğumuz yüz yirmi altı köyün yalnızca üçüydü. Buna rağmen, bizim de onayımızla, tüm kabilelerin ortak merası olarak kabul edilirdi.

Onca hoşgörümüze ve gösterdiğimiz anlayışa karşın, kimi zaman yaşanan gerginlikler hepimizi üzerdi. Tek yapılması gereken otlatma sırasının takip edilmesiydi kuşkusuz. Fakat birkaç ayda bir, sırayı şaşırın ya da kasten değiştirmeye çalışan kabileler arasında gerginlik başlar, kısmen kanlı çatışmalara dönüştüğü de olurdu. Büyük bir kargaşaya mani olabilmek için, yirmi beş kabilenin lideri her defasında yeniden toplanırlardı. Ne var ki aldıkları kararları uygulama ve takip noktasında daima yetersiz kalınırdı. İşte bizim bu sorunumuz, birkaç istisna dışında, tüm Afrika'nın sorunuydu gerçekte.

Bu meselenin iyi anlaşılması çok önemli! Dağıntıktık! Çünkü fevri ve isyankardık. Bir asırdan uzun bir zaman evvel, sert ve yalıtılmış coğrafyası sebebiyle bizden daha başarılı örgütlenebilen Mali krallığına mağlup olup enikonu dağılmamızın sebebi de buydu. En basit meselelerde dahi teşkilatlanamıyor, disiplin,

intizamdan uzak, çöllerde savrulan çalı yığınları gibi yuvarlanıp gidiyorduk.

Hiç ummadığımız bir anda karşımıza çıkacak, tüm yozluğuna, ahlâksızlığına karşın örgütlü bir gücün karşısında kolayca bozguna uğramamızın sebebi işte budur. Hiç kuşkusuz onlardan daha ahlâklı, onurlu, güçlü, sağlıklı ve iyi insanlardık. Ama birleşmemek, ölümcül bir hastalıktı bizde; bu da mutlak bir yenilgiyi getiriyordu.

IV

O günlerde on bir yaşımda olmama rağmen, oymaklarımız arasındaki bir diğer temel meselenin kıskançlık olduğunun farkındaydım. Zira tüm klanların sürülerini otlatabilecekleri bolca alanları vardı, ama herkesin gözü bir diğerinin hakimiyet bölgesinde, bilhassa bu tepedeydi. Oysa konumumuz itibarıyla tepe üzerinde ayrıcalık ilan etmek gibi bir hakkımız vardı.

Benzer sulama ve mera alanları üzerinde emsal teşkil edecek nice vakadan haberdardık. Ancak uysal ve sakin yaradılışlı babam, yüz hanelik kabilemizi zorlu ve kanlı mücadelelerden uzak tutmakta kararlı davranıyordu. O zamanlar buna için için öfkelensem de, onca kan, kıyım ve ezilmişlikle geçen yılların ardından artık babama hak veriyorum.

Günün birinde, Cennet Çayırı etrafında dönen çekişmenin esas sebebini tek bir cümleyle özetleyivermişti bana dedem. Tepede sürülerimizin yayıldığı serin bir kış günü, o her zaman tüylerimi ürperten sessiz adımlarıyla yanıma geldiğini anımsıyorum, “Bu tepeye hiçbir yırtıcı yanaşmaz Kondo,” demişti. “Bunun

biliyor muydun oğlum? O yüzden çok güvenli bir mevkiidir. Yüksekteki yoncasından, yamacındaki çayırına kadar şifalıdır. Burada yayılan hayvanların sütleri ve etleri bire üç ila yedi misli artar. İşte civardaki tüm kabilelerin dikkatini ve kıskançlığını üzerine çeken de budur. Bilhassa baban gibi adaletli bir insanın liderliğindeki Dogon klanının tepeye yakınlığını çekemezler!

“Gerçekte ise asıl sebep, klanımızın Batı Gine’deki tüm klanlara olan doğal liderliğidir. Klanların gençleri bu hakikate dış bilerler. Ancak denize uzanan ticaret yolları, avlaklar ve verimli araziler hep bizim bölgemizedir. Yaşlıları beni sayarlar, ancak her kuşağın gençleri bu hakikatleri kabullenmekte biraz zorlanırlar. Yine de klan toplantılarında son sözü biz söyleriz ve karşımızda ciddi bir itiraz da bulmayız.”

Buruk bir tavırla, “Bana güvendiğiniz için yalnız gelmeme izin verdiğinizi sanıyordum,” dedim.

“Elbette güveniyoruz oğlum, yalnız mesele bundan ibaret değil.”

“Neden peki dede?” diye sormuştum, derinlerden gelen bir huşuyla. “Bu tepede ne oldu da yırtıcılar yanaşmıyor?”

Kıvrır kıvrır ak sakallı yüzünde durgun bir ifadeyle, “Çünkü buraya asırlar evvel bir kutsal adam geldi,” dedi dedem. “Şu bulunduğumuz noktada, o zamanlar yeni bir din olan İslamiyet’in ilkelerini açıkladı. Atalarımızdan çoğu onu dikkate almadılar, ama incitmediler de...”

İhtiyarın bu ikircimli halini yadırgamıştım, “Kendin görmüş gibi anlatıyorsun dede.”

“Bir ara, taş tanrımız Amma’ya şöyle bir baktı bronz savaşçı. Sonra onun bizi Tanrı’nın azabından koruyamayacağını söyleyip ayrıldı. İşte o günden sonra bu tepenin ne yeşilliği ne de

bereketi eksildi. Cennetten bir parçaya dönüştü âdeta. Üstelik bu yabancı, yakın coğrafyamızdaki pek çok kabilenin İslam'a geçişini sağladı.”

Sordum, “O kutsal adam, daha önce bahsettiğin şu renksiz adamlardan biri miymiş?”

Mahzunlaşmıştı dedem, “Hayır oğlum. Bizlerden biriymiş. Bronz renkli, ihtiyar ağaç kökleri misali kalın kolları ve bacakları olan dev bir savaşıymış. Adının Vahşi olduğunu söylemiş. Bir suçlu olarak kendini uzak diyarlara sürdüğünü, büyük bir pişmanlık çektiğini anlatmış. İslamiyet’i anlatıp, insanları bu yeni dine kazandırmaya çalışarak, korkunç günahının affını diliyormuş tanrılarından.”

“Suçu neymiş peki?”

Dedem, titreyen sakallarını kaşımıştı, “Çok mühim, telafisi güç bir suç! Bir muharebe esnasında, çok kıymetli ve Tanrı katında sevgili bir insanı öldürmüş. Üstelik bu kişi, İslam Peygamberi’nin de amcasıymiş.”

“Kuzeyde, İsa isimli bir Peygamber’in getirdiği dinin bağluları olduğu da söyleniyor.”

“Evet, mensupları Musevilik de dâhil, bu inançları semavi dinler olarak adlandırıyorlar. Ancak Müslümanlar, tüm dinlerin hakikatinin yalnızca İslam’da olduğuna, bundan başka bir dinin de Tanrı katında kabul edilmeyeceğine inanıyorlar. Çünkü İslam’dan sonra bir daha yeryüzüne hiç peygamber gelmemiş.”

“Yakın bölgemizde İslam’a bağlı birkaç klan olduğu doğru mu?”

“Doğru yavrum. Gine ülkesinin batısında, büyük denize yakın yaşayan, bizim de içinde bulunduğumuz yirmi beş kabilenin, üçü Müslüman. Mali Krallığı, bir asırdan uzun bir zaman evvel krallığımızı yıkıp da ülkenin kuzeydoğusunu tümenden kendilerine bağlayınca, bir daha ortak bir irade gösterip birleşemedik. Her girişimimiz başta kendi kibrimiz, sonra da Mali kralları tarafından engellendi. Bu yüzden Müslümanların büyük kısmı Mali topraklarında dağınık bir halde kaldılar. Son elli yılda İslamiyet Mali topraklarında süratle ilerleyince, Müslümanların nüfuzu arttı ve halihazırdaki Timbuktu merkezli Songay Devleti ortaya çıktı.

“Gine’deki Müslüman kabileler, ülkemizin sahil kesimlerinde yaşıyorlar. Hristiyanlar da öyle. Ticaret bölgeleri ve buralara uzanan yakın yollar dışında, batı Gine’de pek semavi din bağlısı göremezsin. Müslüman Afrikalılar da, zaman zaman ticaret sebebiyle görülürler aramızda. Bazen de inançlarını tebliğ için, küçük kabileler halinde gelirler. Zararsız, merhametli insanlardır. Ancak büyücülerimiz, bilhassa Müslümanları doğrudan bir tehdit olarak gördükleri için onlardan hazzetmezler. Bu durum Müslüman klanlar üzerinde doğrudan büyük bir baskı kurulmasına sebep oluyor.”

V

“Sen çok Müslüman tanıdın mı Dede?”

“Tanıdım elbette. İhtiyar Dakarai çok gün görmüştür oğul. Sen de göresin.”

Gözlerimi, uçsuz bucaksız kızıl düzlüklerin üzerinde gezinen toz direklerine dikerek, “Bahsettiğin o aziz savaşıya, neden bu kadar az kişi inanmış?” diye sorduğumu hatırlıyorum. “Dediğin kadar mühim biriye, olağanüstü haller peşi sıra geliyorsa eğer, neden?..”

Dedem omuzlarını silkti, “Muhtemelen ilk anda bu kadar ulu bir kişi olduğu anlaşılamadı. Zaten çok kısa bir süre kalmış. Bir, belki iki gün. Hem bizler çok daha eski dinlerin bağlılarıyız Kondo. Yeraltı ve yerüstündeki tüm kudretler bizim tanrılarımızdır. Ama tüm bunların hükmedicisi, köyümüzün orta yerinde dikili Tanrı Amma’dır...” Eliyle aşağıdaki ovada yer alan, çatıları hasır kaplı toprak evlerimizin orta yerindeki yontulmamış kaba taşı göstermişti, “Müslümanlar tüm tanrılarının kudretini tek bir tanrıya topluyorlar evlat. Üstelik şarap içmiyor ve günde beş

kez ibadet ediyorlar. Bizim gibi sürekli hareket halindeki avcı topluluklar nasıl Müslüman olabilir?”

“O kişi şimdi gelseydi eğer, ben ona inanır Müslüman olur-
dum Dede.”

Dedem, tatlı sert kaşlarını çatmıştı, “Böyle bir şeyi babanın ve ağabeylerinin yanında söylememen daha akıllıca olur.”

“Neden dede?”

“Sen beni dinle! Hem bizlerin inancını terk ederdin demek, öyle mi çocuk?”

Bu sözlerin ciddi olmadığını o zaman dahi biliyordum. Dede-
min hiçbir zaman tam bir Pagan olmadığını sezeli çok olmuştu. Babamdan evvel, kabilemizi elli yıla yakın idare etmişti, ancak hemen her dini ayın günü ortadan kaybolur, ya da bir hastalığı mazeret gösterirdi.

Ama kimi geceler onu, Afrika’mızın kadife göğüne saçılmış yıldızları tek tek incelerken bulurdum. Atalarımızın adlandırdığı yıldızların çoğunu tek tek tanır ve Tanrı Amma’nın geldiği o kutsal karanlığı işaret ederdi. Yıllar sonra, artık miladi on altıncı asrın ikinci yarısını yaşadığımız şu günlerde bile, Batıların vahşi olarak tanımladığı kabilemin astronomi bilgileri beni hayrete düşürüyor.

Dedem, dünyanın ve tüm gökcisimlerinin yuvarlak olduğunu söylerdi. Bu, bize geçmişlerimizden kalan mutlak bir hakikat-
ti. Üstelik yakın klanlarımızın tamamı bu bilgilere hakimdiler. Dünya’nın, Güneş etrafında, Ay’ın ise Dünya etrafında döndü-
ğünü hepimiz bilirdik. Her sene gündönümünde, hava yeterince açıksa eğer, Zühal’i (Satürn) Jüpiter’i ve uydularını gösterirdi bizlere dedem. Eski bilgelerin, Zühal’in etrafındaki halkalardan

bahsettiklerini anlatır; uygun bir yükseklikten bunların görülebileceğini iddia ederdi.

Sonra, Akyıldız'ı (Sirius) ve kardeş gezegenlerini işaret eder, bunların birbirleri etrafında elli yılda bir döndüklerini anlatırdı, "...İşte Tanrı Amma oradan, Akyıldız'ın ortanca kardeşi (Sirius B) bir gün kızıl bir ışıkla yarılnca, içindeki kara boşluğun tam ortasından çıkıp geldi! Öfkeliydi Amma, yıkıcıydı... Çünkü kardeşleri tarafından ihanete uğramış ve kovulmuştu. Gazabının ateşi arz üzerinde dağıldı. Asırlar geçti. Nihayet sakinleşti..."

Ben işaret ettiği çoğu yıldızı bir diğerinden ayırt edemez, anlattıklarından da pek bir şey anlamazdım. Ancak dedemden bu gibi gizemli ve ürkütücü şeyler dinlemek hoşuma gider, tüylerimi ürpertir, ona olan hayranlığımı arttırırdı.

Reçine ve mil kokulu bir rüzgâr yüzlerimizi okşarken, dedem tatlı sert üsteledi, "Söyle bakalım çocuk! Kutsal adamlar seni atalarının yolundan çevirebilir mi?"

Sahte ciddiyetine güldüm, "Ben öyle bir Kutsal Adam'ı görür görmez anlardım Dede. Zaten kısa bir süre kaldığı yeşil tepemizin bu muhteşem hali, onun inancının doğruluğunun da bir delili. İlk anda anlayamasam dahi, anladığım anda peşine düşerdim."

"Belki de bir büyücüdür o!"

Hiçbir büyüün bu denli uzun sürmeyeceğini işitmiştim. Üstelik en uzun sürenlerinin kara büyüler olduğunu biliyordum. Bu büyüler ortalama kırk gün devam ediyor, en güçlülere ise, hedeflenen insanın ömrü boyunca tesirini sürdürdükten sonra ölümüyle sonlanıyordu. Üstelik bu yemyeşil tepede hiçbir kötülük yoktu. Burada cereyan etmekte olanın ilahi bir lütuf olduğunu görmemek imkânsızdı.

Kimse bunun üzerinde enine boyuna düşünmek istemiyordu sadece. Tipik bir Afrikalı tavrıydı bu. Olan biteni görür, dinler, ama nehrin üzerinde yosun bağlamış asırlık bir kaya gibi kıpırtısız, iki yanından akıp giden vakalardan etkilenmeden öylece kalakalırdın. Çünkü asıl önemlisi, kabilenden dışlanmamak ve asla sürgün yememektir.

Ağzına, bir tutam çiğnemlik ot atmıştı Dedem, “Emin olduğum şu ki Kondo, bugüne kadar tek bir yırtıcının ulaşamadığı bu tepede, günün birinde herhangi bir yabani hayvanla karşılaşsanız eğer, anlayın ki başınızda büyük bir bela dolaşmaktadır oğlum. Öncekilere benzemez bir bela!..”